

AM-0720

01029727

Mostar, 08.02.1994. godina

I N F O R M A C I J A

Predmet: Saznanja o stanju u ZP Vitez dobivena iz razgovora sa predsjednicima HVO Vlada četiri općine

NOVI TRAVNIK
PREDSJEDNIK HVO VLADE gosp. MARKO VIDAK

Osnovno pitanje koje se nameće kada se razgovara o N.Travniku jeste tvornica "BNT". Osnovna i jedina konstatacija jeste da tvornica nije branjena. Uzrok takvom stanju je Busovača (Kordić i Kostroman) koji su započeli sukobe u N.Travniku. Prvi put to se dogodilo 19.06.1992., kada su došle postrojbe iz Busovače i otpočele sukob. Tijekom samoga sukoba se ništa nije dobilo samo je produbljen jaz između dva naroda. Postrojbe iz Busovače su temeljito opljačkale grad, ne birajući žrtve. Drugi put se dogodilo isto 19.10.1992. godine. U taj sukob se ušlo nespremno i neorganizirano. Sve akcije vodili su Marinko Marelja i Dario Kordić. Obrana lokaliteta tvornice "BNT" bila je povjerena "članetovoj grupi" bez strategije i bilo kakve pripreme. Civilni organi vlasti, i odgovorni stručnjaci iz tvornice nisu bili upoznati sa namjerama Kordića i Marelje tako da se ih je sukob zatekao nespremne bez obavljenih osnovnih radnji kao što je zaštita proizvodne dokumentacije i sl. Ishod ovakvog potvata je petnaest poginulih pripadnika HVO-a, pad tvornice "BNT" i definitivna podjela grada na muslimanski i hrvatski dio, što je ostalo do danas. Tvornica "BNT" je ključ opstanka pučanstva N.Travnika, a i šire regije i preovladava mišljenje da se ista MORA vratiti pod kontrolu HVO-a za što postoje preduvjeti i realne šanse. Prijedlog je da se travnička bojna (800 boraca) koja se nalazi u Kiseljaku preko srpske teritorije prebaci na zapadne padine Vilenice. Time bi se sa kordiniranom akcijom sa postrojbama ZP Vitez, koje se nalaze u N.Travniku i dijelu općine Travnik, pod kontrolu uzela Vilenica koja je ključ za zauzimanje tvornice i njeno zadržavanje pod kontrolom HVO-a. Time bi se presjekao muslimanski koridor Bugojno-N.Travnik-Travnik i dalje Zenica, stvorio kontakt s Srbima i preduvjeti za kontrolu nad gradom Travnikom. Problem je što za sve vrijeme trajanja sukoba zvanična vojna vlast na čelu sa Kordićem i Blažkićem nije napravila strategiju niti procjenu situacije te su uporno stopirali sve ambicije Travničana spram pomnutih položaja. Do sada je bilo nekoliko pokušaja pomjeranja crta prema tvornici i kotama sa kojih bi se mogla kontrolirati, ali zbog loše pripreme i katastrofalne organizacije pokušaji su propali uz žrtve na strani HVO-a. Tek sada, nakon ovolikih žrtava, Uprava za obranu, Travnik, na čelu sa Antom Puljićem, traži od civilnih organa vlasti da napravi vojno-strategisku procjenu vezano za tvornicu "BNT".

tvornici "BNT", kao i to gdje je završila proizvodna dokumentacija. Te poslove radio je preko tadašnjeg Ministra obrane R BiH, Jerke Doke, a u većini slučajeva sa tim je bio upoznat i Dario Kordić.

VITEZ
PREDSJEDNIK HVO VLADE gosp. IVICA ŠANNTIĆ
URED ZA INFORMIRANJE VLADE gosp. PERO SKOPLJAK

Prvi sukob u Vitezu desio se 20.10.1992., a povod su bila dežavanja u Busovači i N.Travniku. U tom sukobu HVO je izašao kao pobjednik i imao je u rukama sve važnije objekte i tvornice. Od devet tvornica, koliko je bilo u Vitezu, nad osam je potpunu kontrolu imao HVO. Tako je bilo sve do novog sukoba koji se odigrao "preko noći". Naime 15.04.1993. godine održan je prošireni sastanak zapovjedništva tadašnje OZ SB. Vodili su ga Dario Kordić i puk. Balžkić, a bili su nazočni pojedini zapovjednici postrojbi HVO-a (Darko Kraljević, Žarko Andrić-Žuti). Donesena je odluka da se sljedeći dan, 16.04.1993., otpočne sa općim napadom na muslimane. Na sastanku nisu bili nazočni predsjednici općinskih HVO-a niti predstojnik odjela obrane HVO Vlade Vitez Marijan Skopljak. Za ovaj sastanak i njegove odluke vodeći ljudi civilne vlasti Viteza saznali su sasvim slučajno i odmah su otišli do Kordića, kući, kako bi zatražili da se početak napada pomjeri za jedan dan koji je bio neophodan da se izvrši minimum priprema za tako opširnu akciju. Taj zahtjev obrazložen je stanjem u tvornici "SPS" u kojoj se nalazila zaliha od 700 t kiseline, a ista je graničila sa muslimanskim selima. Traženo je da se pojačaju osiguranja oko najvažnijih objekata, da se evakuiraju količine goriva koje su bile na graničnim područjima sa muslimanima, da se izvrši dodatna mobilizacija ljudstva i pripremi civilno pučanstvo kako bi se izbjegle žrtve. Takav zahtjev za jednodnevnim odgađanjem napada nije prihvaćen uz obrazloženja D.Kordića "ako mi njih ne napadnemo napast će oni nas". Kao primjer naveden je slučaj Zenice u kojoj je taj dan zarobljen Živko Totić, zapovjednik brigade HVO-a "Jure Francetić", što je propraćeno ubojstvom trojice njegovih pratilaca.

Napad je započeo po planu, ali iz situacije koja je zatečena na terenu, u Ahmićima su muslimani zatečeni u pidžamama, pobija se tvrdnja Kordića da su muslimani bili spremni za napad na HVO. Sama akcija napada vođena je krajnje nestručno tako da su neke značajne kote i pozicije koje su mogle biti uzete, prepustene neprijatelju (Barin Gaj, Šljivčica, Mahala, Kuber i Pintra). Kao primjer nivoa organizacije akcija navodimo Mahalu koja je bila na dobrom putu da se zauzme, ali zbog kriminalnih sklonosti grupe Žarka Andrića Žutog, koja je bila zadužena za Mahalu, akcija je na pola stala i propala. Naime, kada je pomenuta grupa ušla u Mahalu počela je sa pljačkom zatečene imovine, što su muslimani iskoristili za konsolidiranje obrane. Ubrzo se planirani napad, koji je imao za namjeru ostvariti totalnu pobjedu HVO-a, počeo odvijati neželjenim tokom. Produkt tog je prerastanje dotadašnjih sukoba sa muslimanima u pravi rat, prometna blokada SB, dovedena je u pitanje tvornica eksploziva, selo Ahmići koje je

urađeno krajnje nevojnički a čemu je najviše kumaovao Kordić i Mahala dio Viteza koji i danas kontroliraju muslimani i koja predstavlja njihov simbol otpora spram HVO-a. Vodstvo SB (Kordić, Kožtroman i Blaškić) tada konstatiraju da je HVO vojno porazio muslimane i sa takvim podatkom se pojavljuju u lokalnim medijima. Tada civilna vlast Viteza pokušava s muslimanima uspostaviti bilo kakv kontakt i zagovaraju zajedničku vlast (I.Šantić i P.Skopljak). Zbog poodmaklih sukoba i velikih žrtava takve ideje su zakašnjele i nisu imale potpore. Istovremeno lokalni mediji postaju nedostupni za sve one koji su razmišljali drukčije od Kordića i njemu sličnih, što je ostalo do danas. HVO Vlada Viteza se tada najviše organizira na osposobljavanju vojne proizvodnje u tvornicama "SPS" i "Vitezit", što u samom startu daje dobre rezultate. Trenutno svu nadležnost nad organiziranjem proizvodnje ima Uprava za obranu Travnik koju vodi Ante Puljić. Pošto se radi o skupini nestručnih ljudi čitava proizvodnja dovedena je u pitanje, a samim tim i obrana prostora SB. Uzrok ovakvom naglom padu proizvodnje i kvaliteta proizvoda jeste stručni kadar koji je bukvalno otjeran na crte (50 inženjera, - tehnologa i kemičara), a vođenje proizvodnje dato je u ruke nestručnim i osobama bez iskustva (vodoinstalater). Dio proizvodnje u organizaciji Uprave za obranu podjeljen je dvojici privatnika Miroslavu Sučiću i Branku Mlakuću, iako u krugu SPS u okviru RO Mašinogradnja postoje sve mašine potrebne za izradu MES, tako da se prva faza proizvoda radi kod jednog pa se poluproizvod vozi kod drugog kako bi se uradila završna faza, iako je prije kompletna proizvodnja bila locirana na jednom mjestu. Ovakvo bahato i neodgovorno ponašanje spram ratne proizvodnje uzrokovalo je mnoge zamjerke koje su upućene na račun Puljića i Kožtromana koji ga u svemu podržava. Odgovor na to bio je upad vojnih policajaca u prostorije razvojnog odjela tvornice "SPS" kojeg su doslovno razlupali i unižtili. U tu akciju bilo je uključeno, po procjenama, oko 50 pripadnika regionalne policije (Paško Ljubičić i Anto Slišković) koji su pored uništenja namještaja veliku štetu nanjeli uništenjem četrdeset godina stvarane proizvodne dokumentacije. Sliku o odnosu spram SPS-a može dati i inicijativa puk. Blaškića da se gore proizvodi streljivo, što bjelodano govori o tome koliko su pojedine strukture bile svjesne mogućnosti i vrijednosti pogona SPS.

BUSOVAČA
PREDSJEDNIK HVO VLADE gosp. ZORAN MARIĆ

Zamrzavanje rada stranke HDZ-a, do kojeg je došlo po nalogu Kordića i Kožtromana, uzrokovalo je bacanje na stranu svih legalno izabраних organa vlasti u SB. To je urađeno na gotovo "staljinistički" način donošenjem 17 točaka kojima Dario Kordić kao HVO preuzima svu vlast i uvodi vojnu upravu, a ujedno zabranjuje rad stranke SDA. Ta zabrana izdana je prije ikakvih sukoba i bez konzultacija sa općinskim Vladama. U tom periodu u vojarnama Draga i Kaonik nađena je velika količina eksploziva (oko 100t) i naftnih derivata koji su nestali pod okriljem Kordića, Kožtromana i Sliškovića.

U siječnju 1993. godine počinju prvi sukobi izazvani stalnim incidentima koje su pravili članovi pratnje Kordića i Sliškovića (dizanje u zrak muslimanskog kioska po zapovjedi, maltretiranje muslimanskih vjerskih dužnosnika, pljačkanje kuća i ubojstva muslimana). Ljudi su nestajali preko noći, što su uglavnom radili ljudi iz pratnje A.Sliškovića i D.Kordića.

Ovakvo ponašanje je kod muslimana uzrokovalo nesigurnost i veliki broj njih iseljava iz Busovače u Zenicu i Kačune u kojima muslimani postavljaju blokadu. Kao povoda za frontalni napad HVO-a na muslimane Kordić navodi navodno sprečavanje Kožtromana da ode kući i maltretiranje istog na muslimanskom punktu. Napadi su otpočeli bez znanja puk. Blažkića koji je tada boravio u Kiseljaku. U samom startu napravljeno je puno grešaka koje su uzrokovale gubitak komunikacije Busovača - Kiseljak, iako smo imali realne šanse da istu zadržimo pod kontrolom HVO-a. Trenutni položaj HVO Vlade u Busovači je krajnje loš jer se dužnosnici iste maksimalno ograničavaju u svom radu.

TRAVNIK
PREDSJEDNIK HVO VLADE gosp. ŽELJKO PERVAN

Pitanje pada Travnika je ono što je nedorečeno i do kraja nerazjašnjeno. Po mišljenju Vlade Travnika uzrok takovog ponašanja bojovnika HVO-a i njihovo povlačenje iz Travnika bez gotovo neispaljenog metka jeste zapovjed koju je izdao puk. Tihomir Blažkić, a koja je po svojoj sadržini nedorečena i nije data kao vojnička. U toj zapovjedi puk. Blažkić traži povlačenje bojovnika brigade "Travnička" sa sjeverne strane grada u Novu Bilu. To je uzrokovalo napuštanje svih crta pa čak i onih koje smo mogli sasvim sigurno zadržati kao što su Bukovica, Kajabaža i Vilenica i time kontrolirati sami grad. Po procjeni kojom raspolaže Vlada lijeva obala rijeke Lažve se mogla braniti i time osigurati spoj sa N.Travnikom, ali su Kordić i Blažkić inzistirali na žurnom povlačenju. Za spomenuti je situacija u siječnju 93. kada je za vrijeme sukoba u Busovači Ante Valenta izdao zapovjed da se snage HVO-a iz Travnika povuku na lokalitet Dolac, Putiževo i Vilenica, i tu se utvrde. Travnik ni u kom slučaju nije bio pripremljen za ovak rat, počev od ljudstva koje je bilo raspoređeno na dugoj crti spram četnika pa do MTS kojim je brigada "Travnička" uveliko oskudjevala. Stalne smjene zapovjednika pomenute brigade uzrokom su njene neustrojenosti. Jozo Leotar koji je bio zapovjednik brigade u vrijeme početka napada na Travnik uveliko je doprinjeo loše pruženom otporu od strane naših bojovnika svojim riječima da je "Travnik prodan još prije devet mjeseci". Nakon pada i povlačenja bojovnika u N.Bilu i jednog dijela preko srpske teritorije u Kiseljak, Leotar bez ikakve odgovornosti napušta prostor SB i odlazi u Hercegovinu. Veliki pretpust mu je i to što je dosta dokumentacije ostalo u napuštenoj zgradi zapovjedništva brigade u Travniku. Ista stvar se desila sa Ivom Rezom, Načelnikom policijske Uprave Travnik, koji se povukao iz Travnika pred sami napad muslimana ostavivši dokumentaciju u zgradi i policajce bez instrukcija kako da postupe u slučaju

napada. Rezo je takođe napustio prostor SB bez ikakvih sankcija za svoje propuste. Na pitanja Vlade kako se to moglo desiti, puk. Blaškić je odgovarao kako je to vojna stvar. Anto Valenta je u svojim nastupima stalno isticao kako je Travnik "velika politička pobjeda Hrvata". Problem Travnika je i cca 1500 civila hrvatske nacionalnosti koji su ostali u gradu i izloženi su stalnim torturama muslimanske vojske. Iako je za Travnik planirano da postane centar Hrvatske SB desilo se ono što nitko nije očekivao. Naime u desetom mjesecu 1992. u Travniku je boravio predsjednik Boban i dogovoreno je da se u Travnik presele sve institucije HVO-a Srednje Bosne. U tu svrhu potrošeno je mnogo novca na uređenje prostorija u kojima su trebali zasjesti Kordić, Koštroman, Valenta i ostali. Do realizacije tog dogovora nije došlo iz nama nepoznatih razloga. Na vješt način Kordić je eskivirao prelazak u Travnik, tako da je Busovača i dalje ostala centar vojske i pol.vlasti.

Po mišljenju predsjednika Vlada četiri općine SB postoje zajednički problemi koje ću sada navesti:

- 1) Problem Ureda za obranu Travnik ili bolje rečeno njegovog načelnika Ante Puljića prisutan je u sve četiri općine. U N.Travniku Puljić je pucao u Hotelu dokazujući svoji moć i snagu. U Busovači je predstojnika odjela obrane općinske Vlade premjestio u svoj ured protiv volje istog, protiv volje Vlade i općinskog HDZ-a. Sva ova negativna mišljenja o tom potezu se uopće nerezoniraju. Doktora vojnih nauka Vinka Pavelića, koji je neophodan u proizvodnom procesu, drži da mu crta teh. crteže i za šefa mu dodjeljuje vodoinstalatera. U svakom smislu Puljić zanemaruje stručnost čime direktno ugrožava proizvodnju u "SPS". Neravnomjerna mobilizacija i popunjavanje crta su još jedan u nizu nedostataka Uprave za obranu. O radu Puljića četiri predsjednika dali su i pismeno mišljenje 07.10.1993. u kome se traži smjena Puljića sa mjesta Načelnika Uprave za obranu.
- 2) Sljedeći problem jeste kadrovska nezastupljenost predstavnika SB u strukturama vlasti HR HB. Resori koji su po svim normama trebali biti dodjeljeni kompetentnim osobama iz SB (energetika, proizvodnja, žumarstvo) po nepoznatom ključu dodjeljeni su drugima.
- 3) Imenovanje Ignjaca Koštromana za Ministra obrane HR HB imalo bi nesagledive posljedice po moral vojaka u Srednjoj Bosni. Naime, po navodima predsjednika nemoguće će biti objasniti vojacima kako je do toga došlo i po čijoj režiji.
- 4) Imenovanje Daria Kordića za predsjednika Sabora, po njihovom viđenju, dolazi u obzir samo pod uvjetom da po imenovanju napusti SB i primi se nove dužnosti. Njegov odlazak iz SB omogućio bi prodiranje novih ideja i kadrova koji su sada u drugom planu radi njegovog titoističkog ponašanja.
- 5) IO HDZ-a formiran je bez njihovog znanja i bilo kakvih konzultacija sa OO HDZ-a, nego se po staroj žemi u takvim

sličajevima konzultiraju samo Kordić i Kostroman.

01029732

U kontekstu rješenja sadašnje situacije u Srednjoj Bosni predsjednici općina predlažu:

- 1) Da se organizira dolazak dragovoljaca iz dijasporе kojih sigurno ima, te da se da potpora u MTS kako bi se omogućilo dugotrajno ratovanje.
- 2) Dolazak bojovnika brigade "Travničke" iz Kiseljaka preko srpske teritorije uz probijanje crte prema N.Travniku kako bi se spojili sa postrojbama HVO-a u samom gradu. U koliko se do proljeća ne izvrši bilo kakvo spajanje i ne očisti južni dio općine Vitez (Kružica, Pintra, Zabrđe) opstanak N.Travnika, Viteza, a i cijele enklave bio bi doveden u pitanje. Mišljenja su da bi u koliko dobiju kontakt sa srpskom teritorijom mogli olakšati snadbjevanje jer u tom kraju nije bilo sukoba velikih razmjera sa Srbima.
- 3) Formirati regionalnu vlast, ali bez Ante Valente, u čiji će sastav ući općinski kadar HDZ-a.
- 4) Razdioba ingerencija civilne i vojne vlasti.
- 5) U koliko dođe do formiranja ureda HR HB na Palama, inzistiraju da u uredu bude jedan čovjek iz Lažvanske doline.

BA/B3/DV.